

# **25 Soruda YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI**

(Hazine Teşvikleri)

## SUNUŞ

Türkiye ekonomisinin temelini oluşturan KOBİ'ler yaratmış oldukları istihdam ve katma değer ile Serhat Bölgesi'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Serhat Bölgesi'nin kalkınması öncelikle bölgedeki KOBİ'lerin geliştirilmesi ve rekabetçi bir yapıya kavuşturulmasıyla mümkündür. Bununla birlikte bölgedeki işletmelerin neredeyse tamamının KOBİ statüsünde olması Serhat Kalkınma Ajansı'nı KOBİ'ler ve girişimciler için daha fazla çalışma yapmaya teşvik etmektedir. SERKA, yürütmüş olduğu araştırma, analiz, eğitim, seminer ve mali destek programları ile bölgedeki KOBİ'lerin ürün çeşitliliklerinin, yeni teknoloji kullanımlarının, istihdam sayılarının ve rekabetçiliklerinin artmasını bununla birlikte markalaşmalarını ve yeni pazarlara açılmalarını hedeflemektedir. Bu hedeflere ulaşılması amacıyla Ajansımızın hibe olarak sağlamış olduğu destekler sadece örnek işletmeler ve uygulamalar oluşturmaya yöneliktir. Bölgemizdeki KOBİ'lerin gelişimi için Ajans desteklerinin yanı sıra diğer desteklerden de daha fazla yararlanması gerekmektedir.

Ülkemizde birçok kurum ve kuruluş tarafından KOBİ'lere çeşitli destekler sunulmakta olup bölgemizdeki yatırımcılar maalesef sunulan bu destekler ve teşvikler hakkında yeterince bilgi sahibi değildir. Bölgemizdeki yatırımcıların ve girişimcilerin bilgilendirilmesi amacıyla soru – cevap şeklinde hazırlanan bu rehberde Yatırımlarda Devlet Yardımları (Hazine Teşvikleri) hakkında yatırımcılarımızın birçok sorusunun cevabı yer almaktadır. T.C. Ekonomi Bakanlığı ile birlikte hazırlanan bu rehberin yatırımcılara faydalı olmasını temenni ederim.

**Dr. Hüseyin TUTAR**  
Genel Sekreter

### **Hazırlayanlar**

Dr. Hüseyin TUTAR  
Evren DEMİR  
Gökhan ELYILDIRIM  
Abdulkadir BORAZAN

## İÇİNDEKİLER

<b>1. Yatırımlarda Devlet Yardımları/Teşvikler / S1-S12 .....</b>	<b>4</b>
1.1. Genel Teşvik Sistemi / S13-S14 .....	9
1.2. Bölgesel Teşvik Sistemi / S15-S19 .....	14
1.3. Büyük Ölçekli Yatırımlar / S20-S22 .....	19
1.4. Stratejik Yatırımlar / S23-S25 .....	21

## **1. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI (HAZİNE TEŞVİKLERİ)**

### **S1. Yatırımlarda Devlet Yardımları (Hazine Teşvikleri) nedir?**

Bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarını azaltmak, az gelişmiş ve gelişmekte olan bölgelerde yatırımı artırmak ve istihdamı özendirmek amacıyla devlet tarafından sağlanan desteklerdir.

Buna göre Türkiye gelişmişlik sıralaması açısından bölgelere ayrılarak, her bölgede yapılacak yatırımlarla ilgili teşvik edilecek sektör ve yatırımlar ile teşvik araçları belirlenmektedir.

### **S2. Teşviklerden nasıl faydalanabilirim?**

Teşviklerden faydalanabilmek için Yatırım Teşvik Belgesi almak gereklidir.

### **S3. Yatırım Teşvik Belgesi nedir?**

Yatırım Teşvik Belgesi, yatırımın karakteristik değerlerini ihtiva eden, yatırımın belirlenen asgari şartlara uygun olarak gerçekleştirilmesi halinde üzerinde kayıtlı destek unsurlarından istifade imkânı sağlayan, teşvik sistemi ile ilgili kararın amaçları doğrultusunda gerçekleştirilecek yatırımlar için düzenlenen belgedir.

### **S4. Yatırım Teşvik Belgesi'ne kimler müracaat edebilir?**

Gerçek kişiler, adi ortaklıklar, sermaye şirketleri, kooperatifler, iş ortaklıkları, kamu kurum ve kuruluşları (genel ve özel bütçeli kurum ve kuruluşlar, il özel idareleri, belediyeler ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların sermaye bileşimindeki hisse oranları %50'yi geçen kurum ve kuruluşlar) ile kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler ve vakıflar, yurt dışındaki yabancı şirketlerin Türkiye'deki şubeleri ile Türk Ticaret Kanunu'na göre kurulmuş yabancı sermayeli şirketler Yatırım Teşvik Belgesi almak için başvuru yapabilirler.

### **S5. Yatırım Teşvik Belgesi'ne kimler mürcaat edemez?**

- SGK borcu olan ve borcunu yapılandırmamış olanlar,

Yasal ödeme süresi geçmiş sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarının toplamı aylık brüt asgari ücretten fazla olan ve söz konusu borçların tecili ve taksitlendirmesini ya da çeşitli bu borçları yeniden yapılandırmayan işletmeler teşviklerden faydalanamazlar.

## S6. Yatırım Teşvik Belgesi'ne müracaat dokümanları nelerdir?

- Müracaat dilekçesi,
- Noter tasdikli imza sirküleri veya imza beyannamesi,
- Tebliğ ekindeki örneğe uygun Yatırım Bilgi Formu ve taahhütname,
- Makine ve teçhizat listeleri,
- 400 TL teşvik belgesi müracaat bedelinin Ekonomi Bakanlığı'na yatırıldığına dair belge (Kalkınma Ajansı veya Sanayi odasına yapılacak müracaatlarda bu bedelin 100 TL'si ilgili birime yatırılır),
- Firmanın son durumunu gösterir Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi aslı veya noterden onaylı örneği,
- SGK'dan alınacak prim borcuna ilişkin 'temiz kâğıdı' veya kurumun elektronik bilgi iletişim ortamından alınacak barkodlu çıktı (Kamu kurum ve kuruluşları hariç),
- ÇED Yönetmeliği eki yatırımlar için 'ÇED Olumlu Kararı' veya 'ÇED Gerekli Değildir Kararı',
- Yatırımın karakteristiğine bağlı olarak ilgili mevzuatı gereği diğer kamu kurum ve kuruluşlarından alınması gereken ve Tebliğ'de belirtilen bilgi ve belgeler,

(Örnek:EPDK Lisansı, Maden İşletme Ruhsatı, Çevre İzin ve Lisansı, Hastane yatırımlarında Sağlık Bakanlığı Ön İzni, Turizm yatırımlarında Turizm Yatırım veya Turizm İşletme Belgesi, Eğitim yatırımlarında Milli Eğitim Bakanlığı'nca düzenlenecek Ön İzin Belgesi, İmalat sanayi yatırımlarında onaylı Kapasite Raporu).

- Stratejik yatırımlar için Kararnamede öngörülen şartların gerçekleştiğini gösterir sektörel, mali ve teknik analizler ile bu konuda bilgi, belge, hesap ve tabloları içeren fizibilite raporu,
- Yatırım yapılacak taşınmaza ilişkin tapu belgesi veya kira sözleşmesi,
- Yatırımın sektörüne, büyüklüğüne veya teşvik uygulamalarına bağlı olarak Ekonomi Bakanlığı'nca talep edilebilecek diğer bilgi ve belgeler.

## S7. Yatırım Teşvik Belgesi nereden alınır?

Yatırımların, yeni teşvik sisteminde öngörülen destek unsurlarından yararlanabilmesi için yatırımcı tarafından T.C. Ekonomi Bakanlığı'na (Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü) müracaat edilerek yatırım projesi için Yatırım Teşvik Belgesi alınması gerekmektedir.

Bununla birlikte, genel teşvik uygulamaları kapsamında yer alan sabit yatırım tutarı 10 milyon TL'yi aşmayan Tebliğ ile belirlenen imalat sanayi yatırımları için Kalkınma Ajanslarına veya yetkili Sanayi Odalarına da müracaat edilebilir.

### **S8. Asgari sabit yatırım tutarları ne kadardır?**

Teşvik belgesine müracaat edebilmek için asgari sabit yatırım tutarları 1'inci ve 2'nci bölgelerde: 1 milyon TL 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı bölgelerde: 500 bin TL'dir. Ancak, desteklenecek yatırımlar için Bakanlar Kurulu Kararı'nda daha üst seviyede asgari sabit yatırım tutarı ve/veya asgari kapasite şartları öngörülmüşse, belirtilen şartlar geçerlidir. Finansal kiralama şirketleri aracılığıyla yapılacak yatırımların teşvik edilebilmesi için, kiralanacak makine teçhizatın asgari 200 bin TL olması gereklidir.

### **S9. Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında değerlendirilmeyen ve değerlendirilen harcamalar nelerdir?**

#### **Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Değerlendirilmeyen Harcamalar**

- Yatırım Teşvik Belgesi'ne müracaat tarihinden önce gerçekleştirilmiş yatırım harcamaları,
- Hammadde, ara malı ve işletme malzemesi (otomobil yatırımları için CKD aksam ve parçaları, gemi ve yat yatırımları için tekne kabuğu hariç),
- Kullanılmış yerli makine ve teçhizat,
- Karayolu nakil vasıtaları ve her türlü binek araçları (Sağlık ve belediye hizmetlerinde kullanılan araçlar, apron veya limanda kullanılan araçlar, madencilik ve sağlık, hazır beton yatırımlarında kullanılan araçlar hariç),
- Uçak ve helikopter (havayolu taşımacılığına yönelik yatırımlar hariç),
- Porselenden, seramikten ve camdan mamul sofa ve mutfak eşyası,
- Bu harcamalar haricinde, belge kapsamında değerlendirilmeyecek harcamalar sektörel özellikler dikkate alınarak proje bazında belirlenir.
- Yatırım Teşvik Belgesi'ne ait ithal ve yerli makine ve teçhizat listelerinde inşaat malzemelerine yer verilmez.

## **Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Olan Harcamalar**

Aşağıda belirtilen harcama kalemleri Yatırım Teşvik Belgesi'nin kapsamında değerlendirilmektedir. Bu harcamaların toplamı, sabit yatırım tutarını oluşturur.

- Makine ve Teçhizat
  - a. İthal Makine ve Teçhizat
  - b. Yerli Makine ve Teçhizat
- Arazi-Arsa
- Bina- İnşaat
  - a. Ana bina ve tesisleri
  - b. İdare binaları
  - c. Diğer bina harcamaları
- Diğer Harcamalar
  - a. Etüd-proje
  - b. Yardımcı makine ve teçhizat
  - c. İthalat ve gümrükleme
  - d. Taşıma ve sigorta
  - e. Montaj
  - f. Diğer

### **S10. Teşvikler nakit para şeklinde mi verilmektedir?**

Hayır, teşvikler nakit para desteği değildir. Sağlanan teşvikler daha çok devletin alacaklarının indirimi ya da terkin edilerek ödenmemesi şeklindedir. Buna göre teşvik kapsamında yatırım yapan başvuru sahibi,

- KDV ve gümrük vergisinden istisna tutulmakta,
- Sigorta Primi İşveren Payı ve Sigorta Primi İşçi Payı Ekonomi Bakanlığı'nca karşılanmakta; Gelir Vergisi İşçi Stopajı ise terkin edilerek ödenmemekte,
- Faiz desteği tutarı, ilgili bankaya hazine tarafından ödenmektedir.

### **S11. Yatırım Teşvik Belgesi'nde yatırıma başlama tarihi olarak ne tanımlanmaktadır?**

Yatırıma başlama tarihi teşvik belgesi için bakanlığa veya sanayi odasına müracaat tarihi olup, yatırıma başlanıldığının kabul edilebilmesi için, yatırıma başlama tarihinden sonra arazi-arsa, altyapı, bina-inşaat, makine ve teçhizat (avans ve ön ödemeler dahil) ile diğer yatırım harcamalarına yönelik olarak, teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının en az %10'u oranında harcama yapılması gerekmektedir.

### **S12. Yeni teşvik sisteminin bileşenleri nelerdir?**

15.06.2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren yeni teşvik sistemi 4 farklı uygulamadan oluşmaktadır:

- a. Genel Teşvik Uygulamaları
- b. Bölgesel Teşvik Uygulamaları
- c. Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki
- d. Stratejik Yatırımların Teşviki



## 1.1. GENEL TEŞVİK SİSTEMİ

### S13. Genel teşvik sistemi nedir?

Bölge ayrımı yapılmaksızın; yatırımı teşvik edilmeyecek yatırım konuları ile diğer teşvik uygulamaları kapsamında yer almayan ve belirlenen asgari sabit yatırım tutarı şartını sağlayan yatırımların, **KDV istisnası** ve **gümrük muafiyeti** destekleri ile desteklenmesine devam edilecektir.

Yukarıdaki destek kalemlerine ilaveten yatırımın 6. Bölgede yapılması halinde ise yeni bir uygulama olarak asgari ücret üzerinden hesaplanan Gelir Vergisi Stopajı Desteği sağlanacaktır. Ayrıca tersanelerin gemi inşaa yatırımları için Sigorta Primi İşveren Desteği sağlanacaktır.

### S14. Teşvik edilmeyecek veya teşviki belirli şartlara bağlı yatırım konuları nelerdir?

#### I - Teşvik Edilmeyecek Yatırımlar

##### A. Tarım ve Tarımsal Sanayi

1. Un, irmik (makarna imalatı ile entegre irmik yatırımları ve mısır irmiği yatırımları hariç), yem (balık unu, balık yağı, balık yemi ve entegre hayvancılık üretimi içindeki yem üretimi hariç), nişasta ve nişasta bazlı şeker.
2. Dışarıya yemek hizmeti sunan işletmeler (hazır yemek),
3. Küp şeker,
4. 5 dekarın altındaki seracılık yatırımları,
5. Bitkisel üretim (5 dekar ve üstü seracılık yatırımları, kültür mantarı yetiştiriciliği ve entegre hayvancılık yatırımları içerisindeki yem bitkileri yetiştiriciliği hariç),
6. Bölgesel uygulamalar kapsamında teşvik edilecek entegre hayvancılık yatırımları ve şartlı desteklenecek hayvancılık yatırımları dışındaki hayvancılık yatırımları,
7. 5 ton/gün ve altında üretim kapasitesine sahip süt işleme yatırımları.

##### B. İmalat, Enerji ve Madencilik Yatırımları

1. Tuğla ve kiremit üretimine yönelik modernizasyon dışındaki yatırımlar,
2. Kütlü pamuk işleme yatırımları,

3. İplik ve dokuma (yün ipliği, 15 Milyon Türk Lirası'nın üzerindeki iplik yatırımları, 5 Milyon Türk Lirası'nın üzerindeki dokuma yatırımları, akıllı ve çok fonksiyonlu teknik tekstil, halı, tafting, dokunmamış/örülmemiş kumaş ve çuval üretimine yönelik yatırımlar hariç) konularında modernizasyon yatırımları dışındaki yatırımlar,
4. Doğalgaza dayalı elektrik üretimi yatırımları, (19/6/2012 tarihinden önce Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan lisansı alınmış yatırımlar hariç)
5. Rödovans sözleşmesine istinaden gerçekleştirilecek madencilik yatırımları (Kamu kurum ve kuruluşları veya bunların doğrudan iştirakleri ile yapılan anlaşmalara istinaden kamuya ait maden sahalarında yapılan madencilik yatırımları bu kapsamda değerlendirilmez),
6. Kömür istihracına yönelik yatırımlar (Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonunun uluslararası kodifikasyon sistemine göre "düşük C" kategorisinde yer alan kömürler hariç),
7. Ek-5'de yer alan demir-çelik ürünlerinin üretimine yönelik yatırımlar (ancak, bu üretim konularında aşağıdaki kriterleri birlikte sağlayan işletmeler sadece genel teşvik sisteminden desteklenebilir,
  - a. Ortaklık yapısındaki bir veya birden fazla tüzel kişinin veya kamu kurum ve kuruluşunun hisseleri toplamının %25 veya daha fazla olmaması,
  - b. Başka bir işletmenin sermayesinin %25 veya daha fazlasına sahip olmaması,
  - c. Çalışan sayısını yıllık 250 kişiden az olması,
  - d. Yıllık net satış hasılatı 50 milyon Avro veya mali bilançosu değeri 43 milyon Avro karşılığı Türk Lirası'nı aşmaması.

(Bu kriterler, 2009/15199 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına istinaden düzenlenen belgelere de uygulanabilir).

8. Sentetik elyaf veya sentetik ipliğin ekstrüzyon yöntemiyle üretimine yönelik modernizasyon cinsi dışındaki yatırımlar (Ancak, söz konusu modernizasyon yatırımları ile 7'nci maddede belirtilen kriterleri birlikte sağlayan işletmelerin sentetik elyaf veya sentetik ipliğin ekstrüzyon yöntemiyle üretimine yönelik yatırımları sadece genel teşvik sisteminden desteklenebilir).

### **C. Hizmetler Sektörü**

1. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise, yüksekokul, üniversite, yükseköğretim ve teknik ve mesleki öğretim dışında kalan eğitim yatırımları ile yetişkinlerin eğitilmesine yönelik (kurslar, dershaneler vb.) yatırımlar,

2. Poliklinik, muayenehane ve müşterek muayenehane yatırımları,
3. Turizm yatırım/işletme belgeli oteller, butik oteller, tatil köyleri, özel konaklama tesisleri ve dağ/yayla evleri dışında kalan turizm konaklama tesisleri,
4. Ülke genelinde yayım yapan günlük gazete basım hizmetleri, televizyon/radyo yayıncılığı ve baskı, basım, matbaa ve ambalaj yatırımları dışındaki basın ve yayım yatırımları,
5. Sinema salonu yatırımları,
6. Müteahhitlik hizmetleri ve konut üretimine yönelik yatırımlar,
7. Yolcu ve yük taşımacılığına yönelik otobüs ile çekici ve treyler yatırımları (belediyelerin yapacakları yatırımlar hariç),
8. Hipermarket, ticaret merkezi, alışveriş merkezi ve otopark yatırımları dâhil toptan ve perakende ticarete yönelik yatırımlar,
9. Kara taşıtları bakım, onarım ve servis istasyonu yatırımları,
10. Petrol ürünleri (LPG dâhil) dağıtım yatırımları, akaryakıt istasyonu yatırımları,
11. Karayolları dinlenme tesisi yatırımları, mola noktaları,
12. Lokantalar, kafeteryalar, eğlence yerleri, günübirlik tesisler, termal kür tesisleri, sağlıklı yaşam tesisleri, yüzme havuzları,
13. Yat ithali yatırımları,
14. Taşıt kiralama yatırımları,
15. Halı yıkama yatırımları,
16. Gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri (yazılım, AR-GE faaliyetleri, veri tabanı faaliyetleri, veri işleme, teknik test ve analiz faaliyetleri, ambalajlama faaliyetleri ile gösteri, sergi ve kongre faaliyetleri hariç),
17. Finansal kiralama faaliyetleri hariç olmak üzere mali aracı kuruluşların yatırımları,
18. Kapalı alanı 500 m<sup>2</sup>'nin altında olan soğuk hava deposu yatırımları,
19. Komple yeni ve tevsi niteliğindeki tersane yatırımları.

## II - Teşviki Belirli Şartlara Bağlı Yatırım Konuları

### A. Tarım ve Tarımsal Sanayi

1. Süt yönlü büyükbaş entegre yatırımlarında asgari 150 büyükbaş,
2. Et yönlü büyükbaş entegre yatırımlarında asgari 150 büyükbaş,
3. Damızlık büyükbaş entegre hayvan yetiştiriciliğinde (et/süt yönlü) asgari 150 büyükbaş/dönem,
4. Kanatlı entegre yatırımlarında 100.000 adet/dönem,
5. Süt ve et yönlü küçükbaş entegre yatırımlarında (damızlık dâhil) 1.000 küçükbaş/dönem şartı aranır.

### B. İmalat Sanayi

1. Düz örme konusunda yapılacak yatırımlarda toplam makine sistem sayısının asgari 60 olması şartı aranır,
2. Hazır beton yatırımlarında asgari 100 m<sup>3</sup>/saat ve üzerindeki komple yeni yatırımlar için teşvik belgesi düzenlenebilir.

### C. Hizmetler Sektörü

1. Bir veya birkaç yerde gümrükleme ve sigortacılık hizmetlerinin de sunulduğu antrepo, elleçleme-paketleme ve otomasyon hizmetlerini birlikte içeren, asgari toplam kapalı alanı 10.000 m<sup>2</sup> olan entegre lojistik yatırımları için, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'ndan alınmış L2 belgesinin yatırım süresi sonuna kadar ibraz edilmesi kaydıyla, teşvik belgesi düzenlenebilir. Söz konusu teşvik belgeleri kapsamına yük taşımacılığına yönelik araçlar dâhil edilmez,
2. Boru hattıyla taşımacılık, petrol ve doğalgaz ürünleri, dolun ve depolama tesisi yatırımlarında dağıtım araçları ve tüpler hariç olmak üzere, sadece sabit tesise yönelik harcamalar için teşvik belgesi düzenlenebilir,
3. Kültür yatırımları için, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan alınacak kültür belgesine istinaden teşvik belgesi düzenlenebilir. Ancak, münhasıran bu amaçla inşa edilenler dışında, yeme-içme, spor, eğlence ve satış üniteleri gibi birimler kapsama dâhil edilmez,
4. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan alınacak turizm belgesine haiz eğlence merkezi ve temalı tesis gibi konaklama içermeyen turizm yatırımları teşvik belgesine bağlanabilir. Ancak, münhasıran bu amaçla inşa edilenler dışında, yeme-içme, spor, eğlence ve satış üniteleri gibi birimler kapsama dâhil edilmez,

5. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan alınacak Kültür veya Turizm Belgesi'ni haiz fuar, kongre, sergi ve gösteri merkezi yatırımları için teşvik belgesi düzenlenebilir. Fuar ve sergi merkezlerinde, otopark hariç asgari kapalı alanın 5000 m<sup>2</sup>, kongre merkezlerinde asgari koltuk sayısının 1000, gösteri merkezlerinde ise asgari koltuk sayısının 2500 olması Şartı aranır,
6. Spor tesisi yatırımlarında asgari 10 Milyon TL sabit yatırım Şartı aranır,
7. Havaalanı yer hizmeti yatırımlarında teşvik belgesi kapsamına trafiğe çıkmayan ve sadece apronda kullanılan motorlu taŐıtlar dâhil edilebilir. Binek otomobilleri proje kapsamına dâhil edilmez,
8. Havayolu iŐletmeciliđi ve kargo taŐımacılıđı yatırımlarında temin edilecek uçaklarda birim baŐına asgari kapasitenin 50 koltuk, kargo uçaklarında ise asgari kargo kapasitesinin 30.000 kg olması Şartı aranır. Faaliyet konusu bizatihi havayolu iŐletmeciliđi ve/veya kargo taŐımacılıđı olan yatırımlar dışında genel amaçlı ve hava taksi iŐletmeciliđi amaçlı yatırımlar için teşvik belgesi düzenlenmez,
9. Uydu, telsiz, kablo vb. iletişim ortamlarından gelen haberleşme, radyo, televizyon ve veri sinyallerini birleŐtirip tek bir paket halinde nihai tüketicie iletimini sağlayan hizmet yatırımlarında nihai hizmeti alanlar tarafından kullanılan yatırım malları destek unsurlarından faydalandırılmaz,
10. Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri, birlik, kooperatif vb. kuruluşların görev alanlarına yönelik olarak yapacakları yatırımlar proje bazında değerlendirilerek teşvik belgesi düzenlenebilir,
11. Sadece vinç hizmetlerine yönelik yatırımlarda her bir vinç için asgari 100 ton kaldırma kapasitesi aranır. 500 ton kaldırma kapasitesinin altında kullanılmış vinç ithaline izin verilmez,
12. ÇamaŐır yıkama ve kurutma yatırımlarında asgari 2 Milyon TL sabit yatırım Şartı aranır,
13. Yat inşa yatırımlarında teşvik belgesi düzenlenebilmesi için yat boyunun asgari 24 metre olması Şartı aranır,

## 1.2. BÖLGESEL TEŞVİK SİSTEMİ

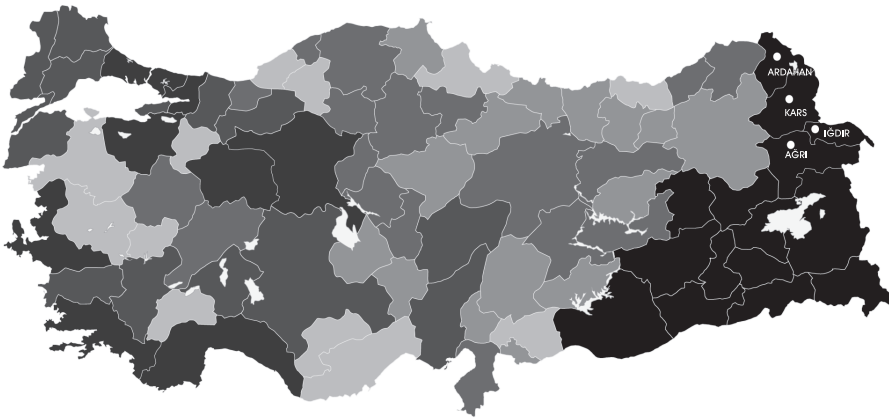
### S15. Bölgesel Teşvik Sistemi Nedir?

Bölgeler bazında desteklenecek sektörlerin ve yatırım miktarlarının belirlendiği sistemdir. Bölgesel desteklerden yararlanacak yatırım konuları, ilgili kamu kurumları ile özel sektör kuruluşlarının görüş ve önerileri doğrultusunda gözden geçirilmiş ve destek sistemi kapsamındaki bölgesel teşviklerden yararlandırılacak yatırım konuları sektörel olarak il bazında yeniden düzenlenmiştir.

### S16. Bölgesel teşvikler kapsamında sağlanan destekler nelerdir?

Bölgesel Teşvikler kapsamında sağlanan destekler:

1. KDV İstisnası
2. Gümrük Vergisi Muafiyeti,
3. Vergi İndirimi,
4. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği,
5. Yatırım Yeri Tahsisi,
6. Faiz Desteği, (3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı Bölgelerdeki yatırımlarda),
7. Gelir Vergisi Stopajı Desteği, (6'ncı Bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için),
8. Sigorta Primi Desteği, (6'ncı Bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için).



**TÜRKİYE BÖLGESEL TEŞVİK HARİTASI**

- 1. Bölge
- 2. Bölge
- 3. Bölge
- 4. Bölge
- 5. Bölge
- 6. Bölge

## S17. Yatırım teşvik uygulamalarında bölgeler nelerdir?

### 2012 Yeni Yatırım Teşvik Bölgeleri

1.Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge
Ankara	Adana	Balikesir	Afyonkarahisar	Adıyaman	Ağrı
Antalya	Aydın	Bilecik	Amasya	Aksaray	Ardahan
Bursa	Bolu	Burdur	Artvin	Bayburt	Batman
Eskişehir	Çanakkale	Gaziantep	Bartın	Çankırı	Bingöl
İstanbul	Denizli	Karabük	Çorum	Erzurum	Bitlis
İzmir	Edirne	Karaman	Düzce	Giresun	Diyarbakır
Kocaeli	İsparta	Manisa	Elazığ	Gümüşhane	Hakkari
Muğla	Kayseri	Mersin	Erzincan	K.maraş	Iğdır
	Kırklareli	Samsun	Hatay	Kilis	Kars
	Konya	Trabzon	Kastamonu	Niğde	Mardin
	Sakarya	Uşak	Kırıkkale	Ordu	Muş
	Tekirdağ	Zonguldak	Kırşehir	Osmaniye	Siirt
	Yalova		Kütahya	Sinop	Şanlıurfa
			Malatya	Tokat	Şırnak
			Nevşehir	Tunceli	Van
			Rize	Yozgat	
			Sivas		
8 il	13 il	12 il	17 il	16 il	15 il

### S18. Bölgesel teşvik uygulamalarında 6. Bölge'nin avantajları nelerdir?

6. Bölge illerinde asgari sabit yatırım tutarının üzerinde gerçekleştirilecek yatırımlar, sektör ayrımı yapılmaksızın bölgesel desteklerden yararlandırılacaktır. Bu çerçevede, 6. Bölge'de yapılacak tüm yatırımlarda Bölgesel Teşviklerin tüm destek unsurlarından azami oranda yararlanılabilecektir.

6. Bölge illerinde yapılacak yatırımlar ile sağlanan ilave istihdam kapsamında;

- Ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden tutarı 10 yıl, yatırımların organize sanayi bölgelerinde yapılması halinde ise 12 yıl süreyle devlet tarafından karşılanacaktır.
- Ödenmesi gereken sigorta primi işçi hissesinin asgari ücrete tekabül eden tutarı 10 yıl boyunca devlet tarafından karşılanacaktır.
- Sadece 6. Bölge'de uygulanmak üzere, yatırımla sağlanan ilave/yeni istihdam edilecek işçilerin asgari ücreti üzerinden hesaplanan gelir vergisi stopajı, 10 yıl süreyle terkin edilecektir.

Bununla birlikte mevzuat her türlü yatırımı bölgesel teşvik kapsamında değerlendirmemiş ve yatırım alanlarına bir sınırlama getirmiştir. Buna göre,

- Kararın ekindeki belgelerden Ek-4’te yer alan teşvik edilmeyen veya teşvik edilebilmesi için belirlenen şartları sağlamayan yatırımlar,
- Enerji üretimine yönelik yatırımlar,
- Kamu kurum ve kuruluşları tarafından gerçekleştirilecek altyapı ve hizmet yatırımları,
- Mütéharrık (motor veya hareket unsuru barındıran) karakterli yatırımlar hariç diğer tüm yatırımlar bölgesel teşvik kapsamındadır. Yukarıda sıralanan yatırımlar ise teşvik edilmemekte veya genel teşvik kapsamında yer almaktadır.

### **S19. TRA2 Bölgesi Kars, Ağrı, Ardahan ve Iğdır illerinin yararlanabileceği bölgesel teşvik unsurları nelerdir?**

- 1. Katma Değer Vergisi (KDV) İstisnası:** Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında belirtilen ve uygun görülen makine ve teçhizatın için satın alımı sırasında KDV ödenmemektedir.
- 2. Gümrük Vergisi Muafiyeti:** Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında belirtilen ve uygun görülen makine ve teçhizatın yurt dışından satın alınması halinde gümrük vergisi ödenmemektedir.
- 3. Kurumlar/Gelir Vergisi İndirimi:** TRA2 bölgesi illerinde 31 Aralık 2013 tarihine kadar yatırıma başlanması durumunda, işletmenin faaliyetlerinden elde edileceği kar üzerinden alınacak kurumlar/gelir vergisi, yapılan sabit yatırım tutarının yüzde 50’lik kısmına ulaşmaya kadar (OSB’lerde bu oran yüzde 55’tir.) yüzde 90 oranında indirimli olarak tahsil edilecektir. Yani Kurumlar/Gelir vergisi oranı %2 olarak uygulanacaktır. 31 Aralık 2013 tarihinden sonra başlayacak yatırımlarda Yatırıma Katkı Oranı %35 olacaktır. Yatırım döneminde katkı sağlanması amacıyla yatırıma katkı tutarının %80’i yatırım döneminde yatırımcının tüm faaliyetlerinden elde edilen kazançlar üzerinden uygulanabilecektir. Türkiye’nin herhangi bir yerinde kayıtlı bir işletme 6. Bölge’ye yapacağı yatırım için Vergi İndirimi desteğinden yararlanabilir.
- 4. Yatırım Yeri Tahsisi:** Yatırım Teşvik Belgesi alan yatırımcılara, Maliye Bakanlığı’nın belirlediği usuller çerçevesinde yatırım yeri tahsisi yapılabilmektedir. İmalat sanayi konusunda yapılacak yatırımlarda ise Organize Sanayi Bölgeleri’nden ücretsiz veya düşük bedelli arsa tahsisi yapılabilmektedir.
- 5. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği:** Yatırım Teşvik Belgesi müracaatı sırasında belirtilen yeni istihdam sayısı kadar çalışanın asgari ücret üzerinden hesap edilen sigorta primi işveren hissesi, yatırım 31 Aralık 2013 tarihine



kadar başlaması halinde üst limit olmaksızın 10 yıl süreyle devlet tarafından karşılanmaktadır. Eğer yatırım Organize Sanayi Bölgesi'nde yapılırsa bu süre 12 yıla çıkmaktadır. 31 Aralık 2013 tarihinden sonra başlayacak yatırımlarda Sigorta Primi İşveren Hissesi 7 yıl (OSB'lerde 9 yıl) süreyle devlet tarafından karşılanacaktır.

- 6. Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği:** Sadece 6. Bölge'de yapılacak yatırımlarda sağlanan istihdam için asgari ücret üzerinden hesaplanacak sigorta primi işçi hissesi, 10 yıl süreyle alınmayacaktır.
- 7. Gelir Vergisi Stopajı Desteği:** Sadece 6. Bölge'de yapılacak yatırımlarda sağlanan istihdam için asgari ücret üzerinden hesaplanacak gelir vergisi stopajı, 10 yıl süreyle alınmayacaktır.
- 8. Kredi Faiz Desteği:** Yatırım gerçekleştirilirken bankalardan en az 1 yıl vadeli ve teşvik belgesinde belirtilmiş sabit yatırım tutarının yüzde 70'lik kısmına tekabül edecek şekilde kullanılacak olan TL yatırım kredileri faizinin 6. Bölge için 7 puanı (döviz kredileri için 2 puanı) Hazine tarafından karşılanır. Faiz desteği her halükarda 900.000 TL'yi ve 5 yılı geçemez.

Örnek: 6. Bölge Asgari Ücret Üzerinden Teşvik Uygulaması;

İşgücü Destekleri (2013 yılı ilk yarısı)	
Brüt Ücret	978,60
<b>Sigorta Primi İşçi Payı</b>	<b>137,00</b>
İşsizlik Sigortası Primi İşçi Payı	9,79
<b>Gelir Vergisi Stopajı</b>	<b>124,77</b>
Damga Vergisi	6,46
Kesintiler Toplamı	278,02
Net Ücret	700,58
Asgari Geçim İndirimi	73,40
<b>Sigorta Primi İşveren Payı (% 19.5)</b>	<b>190,83</b>
İşsizlik Sigortası Primi İşveren Payı (% 2)	19,57
<b>İŞVEREN YÜKÜ</b>	<b>1.189,00</b>
<b>TOPLAM DESTEK TUTARI (%38)</b>	<b>452,60</b>
<b>DESTEK SONRASI İŞVEREN YÜKÜ</b>	<b>736,40</b>

## Bölgesel Teşviklerin Karşılaştırılması

(31.12.2013 tarihine kadar başlayacak yatırımlar için)

Teşvik Unsurları			I. Bölge	II. Bölge	III. Bölge	IV. Bölge	V. Bölge	VI. Bölge
1. KDV İstisnası			var	var	var	var	var	var
2. Gümrük Vergisi Muafiyeti			var	var	var	var	var	var
3. Vergi İndirimi	OSB dışı	Yatırıma Katkı Oranı	15%	20%	25%	30%	40%	50%
		Yatırım Dönemi Katkı Oranı	0%	2%	5%	9%	20%	40%
		İşletme Dönemi Katkı Oranı	15%	18%	20%	21%	20%	10%
		Vergi İnd. Oranı	50%	55%	60%	70%	80%	90%
	OSB içi	Yatırıma Katkı Oranı	20%	25%	30%	40%	50%	55%
		Yatırım Dönemi Katkı Oranı	2%	5%	9%	20%	40%	44%
		İşletme Dönemi Katkı Oranı	18%	20%	21%	20%	10%	11%
		Vergi İnd. Oranı	55%	60%	70%	80%	90%	90%
4. Yatırım Yeri Tahsisi			var	var	var	var	var	var
5. Sigorta Primi İşveren Hissesi	OSB dışı	Destek Tavanı	10%	15%	20%	25%	35%	yok
		Destek Süresi	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl
	OSB içi	Destek Tavanı	15%	20%	25%	35%	50%	yok
		Destek Süresi	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	12 yıl
6. Sigorta Primi İşçi Hissesi			-	-	-	-	-	10 yıl
7. Gelir Vergisi Stopajı			-	-	-	-	-	10 yıl
8. Faiz Desteği		Azami Destek	-	-	500 bin	600 bin	700 bin	900 bin
		Destek Oranı (TL)	-	-	3 puan	4 puan	5 puan	7 puan
		Destek Oranı (DVZ)	-	-	1 puan	1 puan	2 puan	2 puan

### 1.3. BÜYÜK ÖLÇEKLİ YATIRIMLAR

#### S20. Büyük ölçekli yatırımlar nedir?

Asgari sabit yatırım tutarı 50 Milyon TL'nin üzerinde, teknoloji ve AR-GE kapasitesini artıracak, uluslararası alanda rekabet üstünlüğü sağlayacak yatırımlardır. Büyük Ölçekli Yatırımlar, Türkiye'nin her bölgesinde farklı oranlarda ve sürelerde desteklenmektedir. Büyük Ölçekli Yatırımlar'ın yararlanabileceği teşvik unsurları:

KDV İstisnası,

Gümrük Vergisi Muafiyeti,

Vergi İndirimi,

Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği,

Yatırım Yeri Tahsisi,

Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği (sadece 6. Bölge'deki yatırımlar için)

Gelir Vergisi Stopajı Desteği (sadece 6. Bölge'deki yatırımlar için)

## S21. Büyük ölçekli yatırımların teşvik edileceği sektörler ve asgari yatırım tutarları nelerdir?

Büyük ölçekli yatırımların teşvik edileceği sektörler ve asgari yatırım tutarları tablosu aşağıda gösterilmiştir.

Sıra No	Yatırım Konuları	Asgari Sabit Yatırım Tutarları (Milyon TL)
1	Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	1000
2	Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı	200
3	Liman ve Liman Hizmetleri Yatırımları	200
	Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı Yatırımları:	
4	a) Motorlu Kara Taşıtları Ana Sanayi Yatırımları	200
	b) Motorlu Kara Taşıtları Yan Sanayi Yatırımları	50
5	Demiryolu ve Tramvay Lokomotifleri ve/veya Vagon İmalatı Yatırımları	50
6	Transit Boru Hattıyla Taşımacılık Hizmetleri Yatırımları	
7	Elektronik Sanayi Yatırımları	
8	Tıbbi Alet, Hassas ve Optik Aletler İmalatı Yatırımları	
9	İlaç Üretimi Yatırımları	
10	Hava ve Uzay Taşıtları ve/veya Parçaları İmalatı Yatırımları	
11	Makine (Elektrikli Makine ve Cihazlar Dahil) İmalatı Yatırımları	
12	Metal Üretimine Yönelik Yatırımlar: [Maden Kanununda belirtilen IV/c grubu metalik madenlerin cevher ve/veya konsantresinden nihai metal üretimine yönelik yatırımlar (bu tesislere entegre madencilik yatırımları dahil)]	

\*Karar EK-3'den alınmıştır.

## S22. Büyük ölçekli yatırımlara sağlanan destekler nelerdir?

BÜYÜK ÖLÇEKLİ YATIRIMLAR İÇİN SAĞLANAN DESTEK UNSURLARI								
Destek Unsurları			BÖLGELER					
			I	II	III	IV	V	VI
KDV İstisnası			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR
Gümrük Vergisi Muafiyeti			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	OSB Dışı	25	30	35	40	50	60
		OSB İçi	30	35	40	50	60	65
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	Destek Süresi	OSB Dışı	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl
		OSB İçi	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	12 yıl
Yatırım Yeri Tahsisi			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği			YOK	YOK	YOK	YOK	YOK	10 yıl
Gelir Vergisi Stopajı Desteği			YOK	YOK	YOK	YOK	YOK	10 yıl

## 1.4. STRATEJİK YATIRIMLAR

### S23. Stratejik yatırımlar nedir?

Asgari sabit yatırım tutarı 50 milyon TL'yi aşan, (münhasıran bu yatırımların enerji ihtiyacını karşılamak üzere gerçekleştirilecek doğal gazla dayalı olmayan enerji yatırımlarının, tesis kurulu gücü ile orantılanacak kısmı dahil) yurtiçi toplam üretim kapasitesi ithalattan az olan ya da yurt içi üretimi olmayan, yatırımla sağlanacak asgari katma değeri % 40 olan ve ithalat bağımlılığı yüksek ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar stratejik yatırım olarak değerlendirilir.

Stratejik yatırımlara yönelik desteklerin amacı;

- Ekonomi Bakanlığınca çalışılan Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES) çerçevesinde, cari açığın azaltılması amacıyla ithalat bağımlılığı yüksek ara malları ve ürünlerin üretimine yönelik,
- Uluslararası rekabet gücünü artırma potansiyeline sahip AR-GE içeriği yüksek, yüksek teknoloji ve yüksek katma değerli stratejik önemi haiz yatırımları teşvik etmektir.

### S24. Stratejik yatırımların değerlendirme kriterleri nelerdir?

- İthalat bağımlılığı yüksek ara malı veya ürünlerin üretimine yönelik,
- Asgari yatırım tutarı 50 milyon TL olan,
- %50'den fazlası ithalatla karşılanan,
- Asgari %40 katma değer üreten,
- Üretilecek ürünle ilgili son bir yıl içerisinde gerçekleşen toplam ithalat tutarı 50 milyon ABD Doları'nın üzerinde olan yatırımlar (yurt içi üretimi olmayan mallarda bu şart aranmayacaktır).

## S25. Stratejik yatırımlar destek unsurları, süre ve sınırlamaları nelerdir?

Stratejik yatırımlar kapsamında sağlanan destek oran ve süreleri özet olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

DESTEK UNSURLARI	TÜM BÖLGELER
KDV İstisnası	VAR
Gümrük Vergisi Muafiyeti	VAR
Vergi İndirimi Yatırıma Katkı Oranı (%)	50%
Sigorta Primi İşveren His. Desteği Destek Süresi	7 YIL (6. Bölgede 10 YIL)
Yatırım Yeri Tahsisi	VAR
KDV İadesi	500 Milyon TL'nin üzerindeki yatırımların bina- inşaat harcamaları için
Faiz Desteği	Yatırım tutarının %5'ini geçmemek kaydıyla azami 50 Milyon TL'ye kadar
Gelir Vergisi Stopajı Desteği	Sadece 6. Bölge yatırımları için 10 Yıl
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği	Sadece 6. Bölge yatırımları için 10 Yıl

**Detaylı ve Güncel Bilgi için:**

**T.C. EKONOMİ BAKANLIĞI**

Adres : İnönü Bulvarı No:36 06510 Emek / ANKARA  
Tel : +90 312 204 75 00 / 444 43 63  
Faks : +90 312 212 37 84  
E-posta : [tesvik@ekonomi.gov.tr](mailto:tesvik@ekonomi.gov.tr)  
Web : [www.ekonomi.gov.tr](http://www.ekonomi.gov.tr)

**T.C. SERHAT KALKINMA AJANSI**

Adres : Ortakapı Mah. Atatürk Cad. No:117 KARS  
Tel : +90 474 212 52 00  
Faks : +90 474 212 52 04  
E-posta : [info@serka.org.tr](mailto:info@serka.org.tr)  
Web : [www.serka.org.tr](http://www.serka.org.tr)